

EXPOZIȚIA ITINERANTA — FORMĂ A ACTIVITĂȚII CULTURAL-EDUCATIVE LA MUZEUL JUDEȚEAN DÎMBOVIȚA

MARIA MIOARA GEORGESCU

Expoziția itinerantă este o variantă a expoziției temporare, constituind una din acele forme de informare și educare a publicului. Ea trebuie să iasă în afară, spre locurile de activitate ale vizitatorilor, contribuind astfel la opera complexă de educare multilaterală a publicului¹.

Această categorie de expoziții trebuie să îndeplinească două condiții principale : a) precizarea unei teme, al cărei conținut să se poată adapta proporțiilor relativ limitate (să se poată adapta unor săli cu împărțiri și proporții diferite și unor sisteme de iluminare diverse) ; din punct de vedere al tematicii, să se țină seamă căror categorii de public se adresează, și din acest punct de vedere trebuie să aibă un caracter didactic, cu o exactitate riguroasă și o documentație explicativă suficientă, cu etichete detaliate, care să pună în lumină semnificația expoziției și rolul ei educativ ; b) posibilitatea de adaptare sub raportul instalației tehnice, folosind un mobilier ușor transportabil (panouri de perete, vitrine demontabile, ansambluri de instalații demontabile compuse din montanți, etajere, panouri), adaptabil oricărui spațiu și ușor transportabil.

Expoziția itinerantă poate avea un caracter strict documentar, folosind ca materiale de prezentare fotografii, diapozitive colorate, hărți, scheme, desene, tabele, grafice, replici după obiecte foarte prețioase, copii, facsimile, galvanoplastii, machete etc.

În cazuri deosebite expoziția itinerantă se poate realiza și cu material original. Într-o astfel de împrejurare, în precizarea tematicii și în selecționarea exponatelor trebuie să se țină seamă de natura, proporțiile, forma și starea de conservare, evitându-se transportarea obiectelor mult prea fragile. Obiectele foarte fragile, ca ceramica, sticla, picturile și țesăturile vechi, specimene biologice, aparate științifice delicate, obiecte de interes istoric sau de valoare excepțională (tezaure, bijuterii) sînt în general excluse din astfel de expoziții, pentru că în timpul manipulării și transporturilor repetate riscă să se deterioreze.

În cazurile excepționale, cînd se organizează expoziții cu materiale prețioase, ele nu pot fi itinerate decît în maximum 2—3 centre, deoarece solicită sume foarte mari pentru ambalaj, transport și asigurarea obiectelor atît în timpul transportului, cît și a duratei expoziției ; de asemenea, cînd este vorba de tezaure, se iau măsuri deosebite pentru asigurarea securității localului.

Cu tot caracterul efemer al expoziției itinerante, care este în genere de scurtă durată (circa 2—3 săptămîni), sub raportul prezentării ea trebuie să fie deosebit

¹ *Forme de activități cultural-educative în muzeele din Ungaria*, în „Muzee, monumente istorice și de artă”, nr. 2, 1973, p. 37.

de precisă ca conținut și atractivă ca expunere, de aceea condițiile tehnice aplicate în expoziția de muzeu (permanentă sau temporară) sub raportul mobilierului și al sistemelor de iluminare se impun și în acest gen de expoziție.

O ingenioasă prezentare de expoziție itinerantă s-a realizat cu ajutorul autobuzelor prin organizarea unor „muzeobuze“ (termen folosit în tratatul UNESCO) cu lumină convenabilă, cu vitrine permanente, care poate să constituie o veritabilă sală de expoziție.

Popularizarea unei expoziții itinerante este asemănătoare cu sistemele folosite în expoziția temporară: afișe, cataloage, pliante, conferințe, prezentări de filme, diapozitive, emisiuni de radio și televiziune, etc. Pentru a da rezultatele dorite, ținând seamă de timpul limitat al unei astfel de expoziții, popularizarea trebuie să fie pregătită anterior deschiderii ei.

Creșterea unei expoziții itinerante cu conținut artistic este un fenomen mai recent, dar ideea însăși are un secol de existență. Inițiativa a avut-o în anul 1850 unul dintre muzeele din Anglia (ale cărui colecții de artă universală decorativă sînt renumite în lume), Muzeul Victoria și Albert din Londra, prin împrumutarea unor opere de artă la School Centre of Design, Somerset House, în anul următor expoziția fiind prezentată succesiv în diferite școli din provincie. Încă din anul 1852 s-a organizat un serviciu special numit Departament of Circulation, prin activitatea căruia s-a realizat un muzeu itinerant, foarte complicat, care a cuprins un număr de peste 600 de obiecte, expuse în primul rînd școlilor de arte din provincie².

Expozițiile itinerante au cîștigat din ce în ce mai mult publicul în numeroase țări, mai ales de la sfîrșitul ultimului război mondial, fiind consacrate cu precădere artelor.

Teme din domeniul istoriei și al științei au făcut obiectul expozițiilor itinerante mai recente, cu rolul unor instrumente de informație generală. În ultima vreme UNESCO-ul, în special, a organizat numeroase expoziții documentare, accentuînd preocupările științifice (folosind panouri explicative, care au fost însoțite de numeroase obiecte tridimensionale, produse, modele, aparate și instalații tehnice) pentru a face mai bine cunoscute problemele științifice, programe și proiecte în materie de știință.

Diferitele aspecte de ordin tehnic și organizatoric, pe care le implică o expoziție itinerantă, au constituit obiectul unei monografii, publicată cu zece ani în urmă sub egida UNESCO, în seria „Musees et monuments“, cu titlul „Les expositions temporaires et itinerantes“.

Pentru a ține pasul cu transformările uriașe, care au loc în toate sectoarele vieții, pentru a fi la nivelul noii realități sociale și politice, muzeele — ca instituții de cultură — trebuie să-și diversifice formele de activitate, să atragă un public tot mai numeros. În acest nou context de activitate muzeală, expoziția itinerantă îndeplinește un rol foarte important în viața muzeelor din țara noastră. Preocupările care se oglindesc în expozițiile itinerante organizate de muzeu sînt extrem de variate, urmărind: prezentarea istoriei poporului nostru (comemorarea unui

² Elodie Courter, *Les expositions itinerantes*, in „Les expositions temporaires et itinerantes“, UNESCO, „Musées et monuments“, X, 1965, p. 61—69.

eveniment sau a unei personalități), prezentarea unui eveniment de primă însemnătate pentru viața contemporană, oglindirea marilor realizări contemporane, înfățișarea unor aspecte reprezentative din istoria culturii și a artei noastre, popularizarea cunoștințelor științifice și tehnice etc.

Muzeul Județean Dîmbovița a organizat de-a lungul anilor 1969—1974 expoziții itinerante în numeroase localități ale județului :

— „Mesaje dîmbovițene în timp“, la București în sala Dalles, Tîrgoviște, Moreni, Pucioasa (1970).

— „50 de ani de luptă sub steagul Partidului“, la Tîrgoviște, Moreni, Pucioasa, Fieni, Găești (1971).

— „Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu în lume“, la Tîrgoviște și în toate centrele muncitorești ale județului (1973).

— „Județul Dîmbovița la a XXX-a aniversare a eliberării României de sub dominația fascistă“, la Tîrgoviște (august-decembrie 1974) și va fi itinerată în județ.

Dintre expozițiile care au ca temă comemorarea unor personalități amintim : „Dosoftei — 300 de ani de poezie românească“, la Tîrgoviște, Pucioasa, Titu (1973) ; „Tricentenarul Dimitrie Cantemir“, la Tîrgoviște (octombrie 1973).

Expoziția itinerantă cu tema „Județul Dîmbovița la a XXX-a aniversare a eliberării României“ este una dintre expozițiile aniversative reprezentative realizate la noi, care a fost organizată tematic pe următoarele probleme : — P.C.R. — conducătorul și organizatorul pregătirii și înfăptuirii insurecției naționale armate antifasciste și antiimperialiste (1941—1944) ; Participarea României la războiul anti-hitlerist (1944—1945) ; Acțiuni ale maselor populare, sub conducerea P.C.R., pentru democratizarea țării (1944—1946) ; Oamenii muncii din județ înfăptuiesc hotărârile Conferinței naționale a P.C.R. (1945—1949) ; Județul Dîmbovița — prezent și perspective. Această temă fiind prezentată pe următoarele capitole : Dezvoltarea democrației socialiste, Industrie, Industria de construcții, Agricultură, Dîmbovițenii — beneficiari ai științei și culturii. Extrase din proiectele de directive ale Congresului al XI-lea al P.C.R. Expoziția a fost organizată cu material original (documente de arhivă, obiecte tridimensionale) și cu material complementar (fotografii, grafice, hărți și machete ale unor obiective industriale și turistice).

În categoria temelor atît de diverse din domeniul istoriei culturii și istoriei artei, pe care le oferă județul Dîmbovița, una din cele mai recente realizări se leagă de expoziția itinerantă cu tema „Monumente de arhitectură din județul Dîmbovița“, care a fost gîndită pentru a fi prezentată în cîteva centre ale orașului Tîrgoviște și apoi itinerată în alte localități ale județului. În organizarea acestei expoziții s-a urmărit o privire de ansamblu a celor mai importante monumente din trecut pînă la construcțiile contemporane, din care nu lipsesc și cîteva locuințe țărănești tradiționale. Expoziția de fotografii este desfășurată pe 14 panouri și poate fi adaptată spațiilor unui hol de școală, de fabrică, de casă de cultură, de policlinică etc., îmbinînd unele succinte informații legate de istoria județului Dîmbovița raportate la arhitectură. În cazul acestui gen de expoziții — care urmărește nu numai informația strictă ci mai ales dezvoltarea patriotismului, stimularea interesului pentru vestigiile trecutului, pentru a fi cunoscute, păstrate și de a trezi respectul și gustul pentru a fi vizitate — nu poate să lipsească o hartă (localizarea monumentelor și cu căile de acces spre ele).

Un tip special de expoziție din această categorie este cea itinerată „în și din“ străinătate.

Cunoașterea reciprocă a producției artistice și artizanale a artelor plastice, a arhitecturii și urbanismului, a dezvoltării și realizărilor științifice ale diferitelor

popoare, a istoriei lor, sînt asigurate prin expozițiile itinerante, prin prezentarea vizuală, care oferă un mijloc de comunicare internațională, grație cărora obstacolele create prin diferențele de limbă tind să se șteargă.

La acest tip de expoziție prezentăm expoziția „Realizări arheologice la Novgorod”, organizată de Muzeul istorico-arhitectural din Novgorod la Tîrgoviște în luna octombrie 1974, cu prilejul celei de-a 57-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din octombrie.

Expoziția prezintă cercetările arheologice din Novgorodul feudal (sec. IX—XVI). Expoziția este realizată cu fotografii de mari dimensiuni (3×4 m), care prezintă aspecte ale șantierelor arheologice: temelii de case, străzi suprapuse, profile de săpături, activitatea de informare a populației desfășurate de arheologii sovietici, precum și fotografii cu materiale descoperite, ca: desene infantile (sec. XIII), „gramote” cuprinzînd scrieri de conținut divers, instrumente muzicale, pandantive din os lucrate foarte frumos etc. S-au expus și materiale originale provenite din descoperirile arheologice: „gramote” (sec. XII—XIV), piese de încălțăminte — opinci, piepteni din os și din lemn, piese de șah, un fragment de vislă, podoabe (cercei, pandantive, brățări din sticlă — sec. X—XIV) și obiecte din fier (lacăte, chei — sec. XII—XIV).

Genul acesta de expoziție imprimă activității muzeale, în întreaga lume, un dinamism care urmărește mai ales prezentul și viitorul, folosind obiectele istorice ca puncte de referință³.

În prezent, rolul și numărul expozițiilor itinerante organizate de Muzeul Județean Dîmbovița a crescut, impunîndu-se ca o importantă formă a activității cultural-educative. În organizarea acestor expoziții au colaborat: Comitetul județean Dîmbovița al P.C.R., Filiala Arhivelor Statului Dîmbovița, Muzeul de Istorie al R.S.R., Muzeul de artă al R.S.R., diverse alte instituții, în funcție de tematica acestor expoziții.

L'EXPOSITION ITINERANTE — FORME D'ACTIVITÉ CULTURELLE-ÉDUCATIVE DU MUSÉE DÉPARTEMENTAL DE DÎMBOVIȚA

R é s u m é

L'éducation et la connaissances des musées constituent un problème auquel les musées de la R. S. de Roumanie accorde une importance particulière. Ainsi, cette modalité d'éducation se réalise sous différentes formes parmi lesquelles l'exposition itinérante, ayant une fonction d'information et éducation du public; elle est une variante de l'exposition temporaire.

L'exposition itinérante, outre son caractère habituel réunissant des objets originaux, peut avoir aussi un caractère documentaire (photos, diapositives, copies).

Le Musée du Département de Dîmbovița a organisé pendant la période 1969—1974 de pareilles expositions dont les thèmes ont offert aux visiteurs un itinéraire complet de leur département.

³ Victor I. Danilov, *La science à la portée de tous*, in „Nouvelles de l'ICOM”, vol. 26, nr. 3, 1973, p. 95.

REZUMATUL DISCUȚIILOR

În cadrul discuțiilor purtate la secția a II-o: „Muzeele și omul societății socialiste multilateral dezvoltate”, și-au exprimat punctele de vedere tovarășii: Virgiliu Z. Teodorescu, de la Muzeul Arhivelor București; Iordana Lungu, Homer Radu și Liviu Ștefănescu, de la Muzeul de Istorie al R.S.R.; Pavel Anghel, de la „Revista muzeelor” și I. Aldea, de la Muzeul de Istorie din Galați.

Vorbitorii au scos în evidență calitatea comunicărilor prezentate și faptul că zece din cele șaptesprezece comunicări aparțin unor specialiști din Muzeul de Istorie al R.S.R., au arătat marea importanță pe care o prezintă, pentru toți muzeografilor, temele discutate și necesitatea punerii rapide în circuitul științific a concluziilor desprinse.

În cursul discuțiilor s-a subliniat de asemenea importanța filmului pentru cercetarea istorică a perioadei contemporane și pentru întregirea și fixarea cunoștințelor dobândite de elevi în școală.

Vorbitorii și-au exprimat, în final, speranța că și în viitor sesiunile de la Muzeul de Istorie al R.S.R. vor prezenta același larg interes în rîndul specialiștilor din întreaga țară.